

Secundo de retentione superfluum; utrum ille qui non dat superfluum, quod habet, pro Deo, peccet. Dicit enim Augustinus quod qui retinet etc. supra in VIII Quodlibet.

Tertio de perplexitate, utrum aliquis possit esse perplexus.

## ARTICULUS XXXVI.

*Utrum aliquis religiosus expelli debeat propter peccatum de religione.*

Deinde quaesitum est de poenis.

Et primo de poena temporali; utrum aliquis religiosus expelli debeat propter peccatum de religione, si sit paratus corrigi, et sustinere poenam.

Respondeo dicendum, quod Apostolus dicit: *Auferite malum ex vobis ipsis... modicum enim fermentum totam massam corrumpit*; I Corinth. v. 13 et 16. Auferitur autem aliquis aut per poenam corporalem; et per hoc manifestum est quod auferitur etiam ille qui vellet poenitere quantumcumque, sicut homicida suspenditur, quantumcumque poeniteat; vel per poenam spiritualem; et hoc Ecclesia non facit, nisi quis esse contumax. Et ratio hujus est, quia per poenam corporalem auferitur aliquid temporale, quod potest recompensari per aliquid majus bonum; sed bonum spirituale quod amittitur, non potest recompensari; et ideo non debet religio infligere talem poenam quamdiu vult corrigi; quoniam sicut est excommunicatio in Ecclesia, ita est expulsio a religione. Et ideo dicendum, quod nullus est nisi propter contumaciam expellendus, sed est sequestrandus in carcere vel alio modo.

FINIS.

## INDEX RERUM

QUAE IN HOC SECUNDO VOLUMINE CONTINENTUR

## OPUSCULUM XXXI.

DE REGIMINE PRINCIPUM AD REGEM CYPRI

De Authentia Huius Opusculi Critica Disquisitio. . . . . 1  
 ARGUMENTUM OPERIS . . . . . 3

## LIBER PRIMUS

CAPUT I. Quod necesse est homines simul viventes ab aliquo diligenter regi. . . . . 8  
 CAPUT II. Quod utilis est multitudinem hominum simul viventium regi per unum, quam per plures. . . . . 6  
 CAPUT III. Quod sicut dominium unius optimum est, quando est justum; ita oppositum ejus est pessimum: probaturque multis rationibus et argumentis. . . . . 8  
 CAPUT IV. Quomodo variatum est dominium apud Romanos, et quod interdum apud eos magis aucta est respublica ex dominio plurium. . . . . 10  
 CAPUT V. Quod in dominio plurium magis saepe contingit dominium tyrannicum, quam ex dominio unius; et ideo regimen unius melius est. . . . . 12  
 CAPUT VI. Conclusio, quod regimen unius simpliciter sit optimum. Ostendit qualiter multitudo se debet habere circa ipsum, quia auferenda est ei occasio ne tyrannizet, et quod etiam in hoc est tolerandus propter majus malum vitandum. . . . . 18  
 CAPUT VII. Hic quaerit sanctus Doctor, quid praecipue movere debeat regem ad regendum; utrum honor vel gloria; et ponit opiniones circa hoc, quid sit tenendum. . . . . 16  
 CAPUT VIII. Hic declarat sanctus Doctor, qualis est verus finis regis, qui movere ipsum debet ad bene regendum. . . . . 18  
 CAPUT IX. Hic declarat sanctus Doctor, quod praemium regni et principum tenet supremum gradum in beatitudine caelesti; et hoc multis rationibus ostenditur, et exemplis. . . . . 21  
 CAPUT X. Quod rex et princeps studere debet ad bonum regimen propter bonum sui ipsius, et utile quod inde sequitur: cuius contrarium sequitur regimen tyrannicum. . . . . 23  
 CAPUT XI. Quod bona etiam mundana, ut sunt divitiae, potestas, honor, et fama, magis proveniunt regibus quam tyrannis: et de malis quae incurrunt tyranni etiam in hac vita. . . . . 27  
 CAPUT XII. Procedit ad ostendum regis officium: ubi secundum viam naturae ostendit regem esse in regno, sicut anima est in corpore, et sicut Deus est in caelis. . . . . 28  
 CAPUT XIII. Assumit ex hac similitudine modum regiminis, ut sicut Deus tranquanque bene distinguit quosdam orans, et propria

- operatione et loco, ita rex subditos suos in regno; et eodem modo de anima.
- CAPUT XIV. Quis modus gubernandi competat regi, quis secundum modum gubernationis divinae; qui quidem modus gubernandi a gubernatione navis sumpsit initium: ubi et ponitur comparatio sacerdotalis domini et regalis.
- CAPUT XV. Quod sicut ad ultimum finem consequendum requiritur ut rex subditos suos ad vivendum secundum virtutem disponat, ita ad fines medios; et ponuntur hic quae sunt illa quae ordinant ad bene vivendum; et quae impediunt: et quod remedium rex apponere debet circa dicta impedimenta.

## LIBER SECUNDUS

- CAPUT I. Qualiter ad regem pertinet instituire civitatem, vel castra ad gloriam consequendam; et quod eligere debet ad hoc loca temperata; et quae commoda ex hoc, regno consequantur, et quae incommoda de contrario.
- CAPUT II. Qualiter eligere debent reges et principes regiones ad civitates vel castra instituenda, in quibus aer sit salubris; et ostendit in quo talis aer cognoscitur, et quibus signis.
- CAPUT III. Qualiter necesse est talem civitatem construendam a rege, habere copiam rerum victualium, quia sine eis civitas esse perfecta non potest; et distinguit duplicem modum istius copiae, primum tamen magis commendat.
- CAPUT IV. Quod regio quam rex eligit ad civitates et castra instituenda debet habere amoenitates: in quibus cives sunt arcenti, ut moderate eis utantur, quia saepius sunt causa dissolutionis, unde regnum dissipatur.
- CAPUT V. Quod necessarium est regi et cuiuscumque domino abundare divitiis temporalibus, quae naturales vocantur; et ponitur causa.
- CAPUT VI. Quod expedit regi habere alias divitiis naturales, ut sunt armenta et greges, sine quibus domini bene regere terram non possunt.
- CAPUT VII. Quod oportet regem abundare divitiis artificialibus, ut est aurum et argentum, et numisma ex eis conflatum.
- CAPUT VIII. Qualiter ad regimen regni et cuiuscumque domini, necessarii sunt ministri; ubi incidenter distinguitur de duplici dominio, politico et despotico; ostendens multis rationibus quod politicum oportet esse suave.
- CAPUT IX. De principatu despotico, quis est et qualiter ad regalem reducit: ubi incidenter comparat politicum ad despoticum secundum diversas regiones et tempora.
- CAPUT X. Habita distinctio domini, hic distinguitur de ministris secundum differentiam dominorum: et quaedam genera ministrorum ostendit omnibus dominis communia: postea probat servitutem in quibusdam esse naturalem.
- CAPUT XI. Quod necessarium est regi, et cuilibet domino in sua jurisdictione munitiones habere fortissimas, et rationes quare ibi multae ponantur.
- CAPUT XII. Quod ad bonum regimen regni sive cuiuscumque domini pertinet servitas sive quascumque vias in regione vel provincia habere securas et liberas.
- CAPUT XIII. Qualiter in quolibet regno et quocumque dominio necessarium est numisma proprium; et quot bona ex hoc sequuntur, et quae incommoda, si non habeatur.

- CAPUT XIV. Qualiter ad bonum regimen regni et cuiuscumque domini sive politica, pondera et mensurae sunt necessariae, exemplis et rationibus perscrutatur.
- CAPUT XV. Hic sanctus Doctor declarat, quod oportet regem et quocumque dominum ad conservationem sui status adhibere sollicitudinem, ut de aerario publico provideatur pauperibus; et hoc exemplis et rationibus probat.
- CAPUT XVI. Hic sanctus Doctor declarat qualiter oportet regem et quocumque dominum, ad cultum divinum intendere; et quis fructus ex hoc sequatur.

## LIBER TERTIUS

- CAPUT I. Consideratur et probatur omnium dominium esse a Deo, considerata natura entis.
- CAPUT II. Hoc idem probat ex consideratione motus cuiuslibet naturae creatae.
- CAPUT III. Hic sanctus Doctor hoc idem probat per considerationem finis.
- CAPUT IV. Hic sanctus Doctor declarat, qualiter dominium Romanum fuit a Deo provisum propter zelum patriae.
- CAPUT V. Qualiter Romani meruerunt dominium propter leges sanctissimas quas traxerunt.
- CAPUT VI. Quomodo concessum est eis dominium a Deo propter ipsorum civilem benevolentiam.
- CAPUT VII. Hic sanctus Doctor declarat, qualiter Deus permittit aliquod dominium ad punitionem malorum; et quod tale dominium est quasi instrumentum divinae iustitiae contra peccatores.
- CAPUT VIII. Hic sanctus Doctor declarat, quod interdum tale dominium cedit in malum dominantium, quia propter ipsorum ingratitude in superbia elati graviter deprimuntur.
- CAPUT IX. Hic sanctus Doctor declarat quod homo naturaliter dominatur animalibus silvestribus et aliis rebus irrationalibus, et quomodo: quod probatur multis rationibus.
- CAPUT X. Hic sanctus Doctor declarat de dominio hominis secundum gradum et dignitatem; et primo de dominio Papae qualiter praefertur omni dominio.
- CAPUT XI. Hic sanctus Doctor declarat de dominio regali, in quo consistit, et in quo differt a politico, et quo modo distinguitur diversimode secundum diversas rationes.
- CAPUT XII. Hic sanctus Doctor declarat de dominio imperiali, unde istud nomen habuit originem, et de quibusdam aliis dominibus: ubi incidenter distinguitur monarchiae et quantum duraverunt.
- CAPUT XIII. Hic sanctus Doctor declarat de monarchia Christi, quomodo in tribus excellit, et de Octaviano Augusto, quomodo gessit rēos Christi.
- CAPUT XIV. Movetur questio de monarchia Christi; quo tempore incepit, et quomodo latuit, et quare: et duplex assignatur causa suae occultationis, et primo ponitur una.
- CAPUT XV. Secunda causa assignatur quare Dominus assumpsit vitam abjectam et occultam, licet esset verus Dominus mundi; et exponuntur verba Isaiae Prophetae de Christo.
- CAPUT XVI. Hic sanctus Doctor declarat, quod isto modo aucta fuit respublica per exempla antiquorum Romanorum; et postea subdit de Constantino.
- CAPUT XVII. Qualiter imperatores Constantinopolitani sequentes a

Constantino, fuerunt obediētes et reverentes Ecclesiae Romanae: et hoc ostendi per quatuor Concilia, quibus dicti principes se subiecerunt . . . . .	103
CAPUT XVIII. De diebus Conciliis sequentibus post alia quatuor, celebratis tempore Justiniani et Constantini junioris: et quae fuit ratio, quare imperium translatum fuit a Graecis ad Germanos.	105
CAPUT XIX. Qualiter diversificatus est modus imperii a Carolo Magno usque ad Ottone[m] tertium, et unde plenitudo potestatis summo Pontifici convenit.	107
CAPUT XX. Comparatio regalis domini inter imperiale et politicum; qualiter convenit cum utrisque.	108
CAPUT XXI. De dominio principum qui subsumt imperatoribus et regibus, et de diversis nominibus eorum quid importent.	111
CAPUT XXII. De quibusdam nominibus dignitatum singularibus in quibusdam regionibus: et quale sit omnium istorum regimen.	113

## LIBER QUARTUS

CAPUT I. De differentia inter principatum regni et principatum politicum, quem dividit in duos.	118
CAPUT II. Hic ostendit necessitatem constituendi civitatem, propter communicationem necessariam humanae vitae, circa quam praecipue consistit principatus politici.	118
CAPUT III. Hic declarat hoc idem ex parte animae, sive ex parte intellectus sive voluntatis, scilicet constitutionem civitatis esse necessariam.	120
CAPUT IV. De communitate civitatis, in quo consistat: ubi Aristoteles refert opinionem Socratis et Platonis, quam hic auctor declarat.	123
CAPUT V. De opinione Socratis et Platonis circa mulieres, quomodo sint exponendae rebus bellicis.	126
CAPUT VI. Assumit alteram partem, quod non est conveniens mulieres exponi debere bellicis rebus; et respondet ad argumenta in contrarium facta.	128
CAPUT VII. Refert aliam opinionem dictorum Philosophorum quantum ad principatum, quem volebant esse perpetuum: circa quam disputat ad utramque partem.	130
CAPUT VIII. Hic declarat melius esse in politia non perpetuare retores; et respondet ad partem oppositam: ubi etiam dicit, nullum in Lombardia habere dominium, nisi per viam tyrannicam, Duce Venetiarum excepto.	132
CAPUT IX. Hic disputat de communitate bonorum quantum ad possessiones, quam quidam philosophus nomine Phelaes dicit debere adaequari in omnibus; et quod est falsum quod Lyeurgus philosophus sensit.	134
CAPUT X. Agitur rursus de politia Platonis et Socratis quantum ad genera hominum qui reguntur in ea, quae sunt quinque; ubi multum disputat de numero bellatorum.	136
CAPUT XI. Hic declarat de politia Hyppodomi Philosophi, qui reprehenditur quantum ad genera hominum, quia ponit solum tria, et quantum ad numerum populi.	138
CAPUT XII. Refert etiam opinionem ejusdem quantum ad possessiones, quas in tres partes dividit; et in quo salvatur sua positio.	140
CAPUT XIII. Ponit opinionem ejusdem circa iudices et assessores politiae, ubi divisionem facti multiplicem et notabilem circa ea quae sunt agenda per iudices.	142

CAPUT XIV. De politia Lacedaemoniorum, quam reprehendit circa regimen servorum et mulierum, et circa bellatores.	143
CAPUT XV. Reprehendit etiam dietam politicam quantum ad leges elictorum et iudicium, movens quaestionem, utrum pauperes sint eligendi ad regimen politicum.	145
CAPUT XVI. Redit adhuc super politiam Lacedaemoniorum quantum ad ipsorum regem, reprobandum modum quem tenebat circa ipsum, ostendens inconvenientia quae sequuntur ex hoc.	147
CAPUT XVII. Ex eadem causa ponit quaedam in dicta politia Lacedaemoniae reprehensibilia, quae erant materia dissensionis in populo.	149
CAPUT XVIII. Hic declarat de politia Cretensi, et differentia eius ad Lacedaemonicam; de auctoribus dietae politiae, et de legibus Lyeurgi.	150
CAPUT XIX. Hic declarat de politia Chalcedoniorum, qualiter famosa fuerit: et in quo conveniebant Lacedaemonii et Cretenses cum ipsis, et in quo differebant.	152
CAPUT XX. Quomodo Aristoteles tradit in politia Chalcedoniorum documentum de electione principis: utrum dives vel pauper sit eligendus; et qualiter pauper virtuosus sustentari debeat; et utrum uni principi competant plura dominia.	154
CAPUT XXI. De politia Pythagorae, quam didicit a praedictis Philosophis Minoe et Lyeurgo: et quomodo totus suus conatus ad hoc fuit, assuefacere scilicet homines ad virtutes.	156
CAPUT XXII. De documentis pythagoricis sub figuris et aenigmatibus traditis, et de duobus pythagoricis fidelissimis amicis.	157
CAPUT XXIII. In quo consistat perfecta politia, ex qua accipitur felicitas politica; scilicet quando partes politiae sunt bene dispositae, et sibi ad invicem correspondent.	158
CAPUT XXIV. Dividit politiam tripliciter; et unamquamque partem prosequitur: et primo qualiter in partes distinguitur integralis secundum opinionem Socratis et Platonis.	160
CAPUT XXV. Hic ostendit sufficientiam partium integralium politiae quas Hyppodomus tradit et Romulus.	162
CAPUT XXVI. Agit alterius de aliis partibus politiae respectu regiminis, ubi verba exponuntur diversorum officialium.	163
CAPUT XXVII. Hic declarat de partibus politiae quantum ad bellatores, quos distinguit secundum triplicem considerationem.	166
CAPUT XXVIII. Hic declarat de nominibus ducum et de numero cohortum, et quid significat unumquodque.	168

## QUAESTIONES QUODLIBETALES

## QUODLIBETUM PRIMUM

QUAESTIO I.	173
ART. I. Utrum Beatus Benedictus viderit divinam essentiam.	173
QUAESTIO II.	174
ART. II. Utrum in Christo sint duae filiationes.	174
ART. III. Utrum Christus in cruce mortuus fuerit.	176
QUAESTIO III.	178
ART. IV. Utrum Angelus sit in loco per operationem tantum.	178
ART. V. Utrum Angelus possit moveri de extremo ad extremum non transiendo per medium.	179
QUAESTIO IV.	180

ART. VI. Utrum formae praecedentes corrumpantur per adventum animae.	190
ART. VII. Utrum homo absque gratia per solam naturalem arbitrii libertatem possit se ad gratiam praeparare.	188
ART. VIII. Utrum primus homo in statu innocentiae non dilexerit Deum super omnia.	185
QUAESTIO V.	187
ART. IX. Utrum contritus debeat magis velle esse in inferno quam peccare.	187
QUAESTIO VI.	188
ART. X. Utrum sufficiat confiteri scripto.	189
ART. XI. Utrum confessio differri possit usque ad quadragesimam.	190
ART. XII. Utrum sacerdos parochialis teneatur credere suo subdito dicenti se alteri esse confessum.	191
QUAESTIO VII.	192
ART. XIII. Utrum habens duas Ecclesias, teneatur utriusque officium dicere.	192
ART. XIV. Utrum vacans salutem animarum peccet, si circa studium tempus occupat.	193
QUAESTIO VIII.	196
ART. XV. Utrum religiosus teneatur revelare praelato praecipienti secretum suae fidei commissum.	196
ART. XVI. Utrum subditus debeat praelato praecipienti revelare culpam occultam alterius fratris.	197
QUAESTIO IX.	199
ART. XVII. Utrum peccatum sit aliqua natura.	199
ART. XVIII. Utrum perjurium sit gravius peccatum quam homicidium.	199
ART. XIX. Utrum faciens contra constitutionem Papae per ignorantiam, non peccet.	200
ART. XX. Utrum monachus peccet mortaliter, comedendo carnes.	201
QUAESTIO X.	203
ART. XXI. Utrum corpus gloriosum possit esse cum alio corpore in eodem loco.	203
ART. XXII. Utrum aliquo modo corpus gloriosum possit esse simul in eodem loco cum alio corpore.	205
QUODLIBETUM SECUNDUM	
QUAESTIO I.	207
ART. I. Utrum Christus idem in triduo fuerit homo.	207
ART. II. Utrum alia passio Christi sine morte sufficisset ad redemptionem humani generis.	208
QUAESTIO II.	210
ART. III. Utrum Angelus componatur ex essentia et esse.	210
ART. IV. Utrum in Angelo sit idem suppositum et natura.	212
QUAESTIO III.	215
ART. V. Utrum tempus movens creaturam spirituales et mensurans temporalem sit idem.	215
QUAESTIO IV.	217
ART. VI. Utrum homines credere debuissent Christo non facienti visibilia miracula.	217
ART. VII. Utrum pueri Iudaeorum sint baptizandi iuvitis parentibus.	219
ART. VIII. Utrum propter consuetudinem aliqui deobligentur a iure reddendi decimas.	222
QUAESTIO V.	225
ART. IX. Utrum filius teneatur obedire parentibus carnalibus quantum ad omnia.	225

ART. X. Utrum venditor teneatur dicere vitium rei venditae emptori.	226
QUAESTIO VI.	227
ART. XI. Utrum appetere praelationem sit peccatum.	228
ART. XII. Utrum sit peccatum praedicatori habere oculum ad temporalia.	229
QUAESTIO VII.	229
ART. XIII. Utrum anima separata possit pati ab igne corporeo.	229
ART. XIV. Utrum aequali poena puniendi in purgatorio unus citius possit liberari quam alius.	231
QUAESTIO VIII.	233
ART. XV. Utrum peccatum in Spiritum sanctum sit irremissibile.	233
ART. XVI. Utrum cruce signatus mortuus ante susceptum iter, habeat plenariam indulgentiam peccatorum.	234

## QUODLIBETUM TERTIUM

QUAESTIO I.	238
ART. I. Utrum Deus possit facere quod materia sit sine forma.	238
ART. II. Utrum Deus possit facere idem corpus esse simul localiter in duobus locis.	239
QUAESTIO II.	240
ART. III. Utrum anima Christi possit scire infinita.	240
ART. IV. Utrum oculus Christi post mortem fuerit oculus acquivoce sibi incorporando.	242
ART. V. Utrum Christus post resurrectionem vere comedit, cibum sibi incorporando.	244
QUAESTIO III.	245
ART. VI. Utrum Angelus sit aliquo modo causa animae rationalis.	245
ART. VII. Utrum Angelus influat in animam humanam.	247
ART. VIII. Utrum diabolus inhabitat hominem mortaliter peccantem.	248
QUAESTIO IV.	249
ART. IX. Utrum liceat alicui petere licentiam pro se docendi in theologia.	249
ART. X. Utrum discipuli sequentes diversas opiniones magistrorum excusentur a peccato erroris.	251
QUAESTIO V.	252
ART. XI. Utrum liceat inducere juvenes ad religionem voto vel juramento.	253
ART. XII. Utrum qui obligati sunt voto vel juramento ad intrandum religionem, non teneantur intrare.	257
ART. XIII. Utrum qui in saeculo sunt peccatores, sint ad religionem astrahendi.	261
ART. XIV. Utrum quis absque peccato possit aliquem juramento astringere quod religionem non intret.	262
QUAESTIO VI.	263
ART. XV. Utrum religiosi qui nihil habent in proprio vel communi, possint eleemosynam facere.	263
ART. XVI. Utrum religiosus possit egredi claustrum absque licentia sui praelati, ut patri subveniat in necessitate existenti.	264
ART. XVII. Utrum presbyteri parochiales sint majoris perfectionis quam religiosi.	266
QUAESTIO VII.	272
ART. XVIII. Utrum mulier post votum continentiae emissum in facie Ecclesiae, si nupserit, possit absque peccato viro carnaliter commisceri.	273
ART. XIX. Utrum quis reddere teneatur quod ex usura lucratus est.	275
QUAESTIO VIII.	276

ART. XX. Utrum anima sit composita ex materia et forma. . . . .	276
QUAESTIO IX.	278
ART. XXI. Utrum anima separata cognoscat aliam animam separatam	278
ART. XXII. Utrum liceat requirere ab aliquo moriente ut statum	
suum post mortem revelet. . . . .	280
QUAESTIO X.	281
ART. XXIII. Utrum anima separata possit pati ab igne corporeo	281
ART. XXIV. Utrum damnati gaudeant de poenis inimicorum. . . . .	282
QUAESTIO XI.	283
ART. XXV. Utrum Adam non peccante, tot fuissent nati mares quot	
feminae. . . . .	283
QUAESTIO XII.	284
ART. XXVI. Utrum conscientia errare possit. . . . .	284
ART. XXVII. Utrum conscientia erronea liget ad peccatum. . . . .	285
QUAESTIO XIII.	287
ART. XXVIII. Utrum satisfactio universaliter injuncta a sacerdote	
sit sacramentalis. . . . .	287
ART. XXIX. Utrum ei qui omisit dicere divinum officium, sit injun-	
gendum ut iterato dicat. . . . .	289
QUAESTIO XIV.	289
ART. XXX. Utrum arcus caelestis sit signum non futuri diluvii. . . . .	290
ART. XXXI. Utrum mundum non esse aeternum, possit demonstrari	291

## QUODLIBETUM QUARTUM

QUAESTIO I.	293
ART. I. Utrum in Deo sint plures ideae. . . . .	293
QUAESTIO II.	294
ART. II. Utrum in Deo sit virtus. . . . .	294
ART. III. Utrum aquae sint super caelos. . . . .	295
QUAESTIO III.	298
ART. IV. Utrum Deus possit aliquid in nihilum redigere. . . . .	298
ART. V. Utrum Deus reparare possit idem numero quod in nihilum	
est redactum. . . . .	299
QUAESTIO IV.	299
ART. VI. Utrum Pater eodem verbo dicat se et creaturam. . . . .	300
ART. VII. Utrum Filius distingatur filiatione a Spiritu sancto. . . . .	302
QUAESTIO V.	302
ART. VIII. Utrum corpus Christi in cruce et in sepulchro sit unum	
numero. . . . .	303
QUAESTIO VI.	303
ART. IX. Utrum Deus semper faciat novam gratiam. . . . .	304
QUAESTIO VII.	305
ART. X. Utrum per absolutiorem sacerdotis culpa remittatur. . . . .	305
ART. XI. Utrum vir possit accipere crucem uxore nolente, si de ejus	
incontinentia timeatur. . . . .	307
QUAESTIO VIII.	307
ART. XII. Utrum subditus teneatur revelare praelato praecipienti .	
crimen occultum fratris. . . . .	308
ART. XIII. Utrum Papa possit dispensare super bigamia. . . . .	309
ART. XIV. Utrum debeant vitari illi excommunicati circa quorum	
excommunicationem et apud peritos diversa sententia. . . . .	310
ART. XV. Utrum praelatus possit committere curam Ecclesiae suo	
consanguineo idoneo. . . . .	311
QUAESTIO IX.	313

ART. XVI. Utrum homo sine peccato possit appetere scire scientias	
magicas. . . . .	313
ART. XVII. Utrum enuntiabile semel verum, sit semper verum. . . . .	314
ART. XVIII. Utrum determinationes theologicae debeant fieri aucto-	
ritate vel ratione. . . . .	316
QUAESTIO X.	317
ART. XIX. Utrum aliquis absque perfecta caritate se possit marty-	
rio offerre. . . . .	317
ART. XX. Utrum pati martyrium propter Christum sit in praecepto.	318
QUAESTIO XI.	319
ART. XXI. Utrum primi motus semper sint peccata. . . . .	319
ART. XXII. Utrum primi motus in infidelibus sint peccata mortalia.	320
QUAESTIO XII.	322
ART. XXIII. Utrum pueri non exercitati in praeceptis debeant recipi	
in religione. . . . .	322
ART. XXIV. Utrum consilia ordinentur ad praecepta. . . . .	324

## QUODLIBETUM QUINTUM.

QUAESTIO I.	342
ART. I. Utrum Deus sciat primum instans in quo potuit mundum	
creare. . . . .	342
ART. II. Utrum praesciti a Deo possint demereri. . . . .	343
QUAESTIO II.	344
ART. III. Utrum Deus possit virginem reparare. . . . .	344
ART. IV. Utrum haec sit falsa: <i>Deus potest peccare si vult.</i> . . . .	345
QUAESTIO III.	346
ART. V. Utrum totus sanguis Christi qui in passione ejus est effu-	
sus, ad corpus ejus in resurrectione redierit. . . . .	346
ART. VI. Utrum Christus majus dilectionis signum ostendit tra-	
dendo corpus suum in cibum, quam patiendo pro nobis. . . . .	347
QUAESTIO IV.	349
ART. VII. Utrum Lucifer sit subjectum avi. . . . .	349
QUAESTIO V.	350
ART. VIII. Utrum, si Adam non peccasset, iidem homines numero	
salvarentur qui nunc salvantur. . . . .	351
ART. IX. Utrum verbum cordis sit species intelligibilis. . . . .	353
ART. X. Utrum ea quae fiunt ex timore, sint voluntaria. . . . .	354
QUAESTIO VI.	354
ART. XI. Utrum forma panis in sacramento Eucharistiae annihiletur.	
peccatori occulto hoc potest. . . . .	355
QUAESTIO VII.	357
ART. XII. Utrum praelatus possit subditum suum ab administra-	
tione remove. . . . .	357
ART. XIV. Utrum melius moriatur crucisignatus qui moritur in via	
eundi ultra mare, quam qui moritur redeundo. . . . .	358
QUAESTIO VIII.	359
ART. XV. Utrum illo qui cognovit carnaliter quam sponderat,	
possit habere uxorem illam cum qua postea contrahit per verba	
de presenti. . . . .	359
ART. XVI. Utrum mulier accusata de adulterio occulto, teneatur	
suum peccatum in judicio confiteri. . . . .	360
QUAESTIO IX.	361
ART. XVII. Utrum ille qui pecuniam accepit mutuo ut redimeret se	
a latronibus, teneatur eam restituere. . . . .	361

ART. XVIII. Utrum homo possit peccare nimis jejunando vel vigi- lando.	362
QUAESTIO X.	363
ART. XIX. Utrum praecepta ordine naturae praecedant consilia.	363
ART. XX. Utrum peccata contra praecepta secundae tabulae sint graviora peccatis quae sunt contra praecepta primae tabulae.	366
QUAESTIO XI.	367
ART. XXI. Utrum B. Mattheus fuerit vocatus statim de teloneo ad statum Apostolatus et perfectionis.	368
ART. XXII. Utrum melius faciat qui consentit electioni canonicae de se factae, quam qui eam recusat.	369
ART. XXIII. Utrum praelatus qui beneficium alicui suo consanguineo ut exaltetur, simoniam committat.	371
QUAESTIO XII.	372
ART. XXIV. Utrum ille qui semper propter inanem gloriam docuit, per poenitentiam aureolam recuperet.	371
ART. XXV. Utrum si per doctrinam alicujus aliqui retrahuntur a meliori bono, ille teneatur suam doctrinam revocare.	373
QUAESTIO XIII.	374
ART. XXVI. Utrum religiosi debeant tolerare suos impugnatores.	374
ART. XXVII. Utrum qui juravit se non intraturum religionem, possit licite intrare.	375
ART. XXVIII. Utrum liceat clerico qui tenetur ad horas canonicas, dicere matutinas sequens diei de sero.	376

## QUODLIBETUM SEXTUM.

QUAESTIO I.	377
ART. I. Utrum unitas essentiae ponat in numerum cum unitate personae.	377
QUAESTIO II.	378
ART. II. Utrum quicquid agit Angelus, agat per imperium volun- tatis.	378
ART. III. Utrum Angelus possit esse in convexo caeli empyrei.	380
QUAESTIO III.	381
ART. IV. Utrum puer in deserto natus possit absque baptismo sal- vari in fide parentum.	381
ART. V. Utrum possit esse matrimonium inter Christianam et Ju- daeam baptizata ab eo, quam carnaliter cognovit post fidem de contrahendo datam.	383
QUAESTIO IV.	383
ART. VI. Utrum certitudo adhaesionis in haeretico vel malo catho- lico sit actus fidei virtutis.	383
QUAESTIO V.	385
ART. VII. Utrum liceat celebrare Conceptionem Dominae nostrae.	385
ART. VIII. Utrum clericus beneficiatus teneatur, in scholis existens, dicere officium mortuorum.	387
ART. IX. Utrum Episcopus peccet datus beneficium bono, si prae- ferat meliorem.	387
ART. X. Utrum pauper teneatur decimas solvere diviti sacerdoti.	388
QUAESTIO VI.	390
ART. XI. Utrum magis sit meritum obedire praelato quam facere aliquid ad dictum fratris.	390
QUAESTIO VII.	391
ART. XII. Utrum clerici peccent mortaliter, si ea quae eis super- fluum, in elemosinas non largiantur.	391

QUAESTIO VIII.	394
ART. XIII. Utrum mortuus aliquod detrimentum sentiat ex hoc quod elemosynae quas mandavit dari, retardantur.	394
ART. XIV. Utrum executor debeatur tardare distributionem elemosy- narum, ad hoc quod res defuncti melius vendantur.	395
QUAESTIO IX.	396
ART. XV. Utrum ille qui est baptizatus, transmittat peccatum ori- ginale in prolem.	396
ART. XVI. Utrum in peccato actuali prius sit aversio quam con- versio.	396
ART. XVII. Utrum majus peccatum sit cum aliquis mentitur facto quam cum aliquis mentitur verbo.	397
QUAESTIO X.	398
ART. XVIII. Utrum aliquis possit esse naturaliter vel miraculose si- mul virgo et pater.	398
QUAESTIO XI.	400
ART. XIX. Utrum caelum empyreum habeat influentiam super alia corpora.	400

## QUODLIBETUM SEPTIMUM.

QUAESTIO I.	403
ART. I. Utrum aliquis intellectus creatus possit divinam essentiam immediate videre.	403
ART. II. Utrum intellectus creatus possit simul plura intelligere.	406
ART. III. Utrum intellectus angelicus possit cognoscere singularia.	409
ART. IV. Utrum notitia, quae ab Augustino dicitur proles mentis, sit in mente sicut accensus in subjecto.	413
QUAESTIO II.	414
ART. V. Utrum fuerit fructio animae Christi in passione.	414
QUAESTIO III.	415
ART. VI. Utrum immensitas divina exinat pluralitatem.	415
ART. VII. Utrum in Angelis compositio accidentis et subjecti.	417
QUAESTIO IV.	418
ART. VIII. Utrum possit totum corpus Christi sub speciebus panis contineri.	418
ART. IX. Utrum in eodem instanti sub speciebus illis sit substantia panis et corpus Christi.	419
ART. X. Utrum Deus possit facere quod albedo aut aliqua qualitas corporalis sit sine quantitate.	421
QUAESTIO V.	423
ART. XI. Utrum corpora damnatorum erant incorruptibilia.	424
ART. XII. Utrum corpora damnatorum resurgent sine deformati- onibus.	425
ART. XIII. Utrum corpora damnatorum punientur verbibus et fletu corporalibus.	426
QUAESTIO VI.	427
ART. XIV. Utrum in eisdem verbis sacrae Scripturae, lateant plu- res sensus.	428
ART. XV. Utrum debeant distingui quatuor sensus sacrae Scriptu- rae.	430
ART. XVI. Utrum in aliis scripturis praedicti sensus distingui de- beant.	433
QUAESTIO VII.	434
ART. XVII. Utrum operari manibus sit in praecipuo.	434
ART. XVIII. Utrum illi qui spiritualibus operibus vacant, excusentur a labore manuum.	440

## QUODLIBETUM OCTAVUM.

QUAESTIO I.	449
ART. I. Utrum senarius praedictus sit creator.	449
ART. II. Utrum ideae quae sunt in mente divina, per prius respiciant res quantum ad naturam singularem quam quantum ad naturam speciei.	452
QUAESTIO II.	454
ART. III. Utrum anima accipiat species a rebus quae sunt extra eam.	454
ART. IV. Utrum non habens caritatem eam cognoscat per speciem.	456
QUAESTIO III.	459
ART. V. Utrum alimentum convertatur in veritatem humanae naturae.	459
QUAESTIO IV.	464
ART. VI. Utrum necesse sit semper eligere meliorem.	465
ART. VII. Utrum malis praelatis sit exhibendus honor.	467
QUAESTIO V.	468
ART. VIII. Utrum oratio plus valeat pro se facta quam pro alio.	468
ART. IX. Utrum suffragia magis prosint pauperi magis digno quam diviti pro quo specialiter fiunt.	469
ART. X. Utrum votum simplex continentiae dirimat matrimonium contractum.	471
QUAESTIO VI.	472
ART. XI. Utrum ille qui vadit ad Ecclesiam propter distributiones, alias non intrus, peccet.	472
ART. XII. Utrum ille qui non dat pauperi petenti si habeat de superfluo, peccet.	473
ART. XIII. Utrum ille qui habet plures praebendas peccet.	474
ART. XIV. Utrum omne mendacium sit peccatum.	475
ART. XV. Utrum oporteat quod si aliquis intendat peccare mortaliter, quod peccet propter hoc mortaliter.	476
QUAESTIO VII.	477
ART. XVI. Utrum damnati post diem iudicii videant gloriam sanctorum.	477
ART. XVII. Utrum damnati velent suos propinquos esse damnatos.	478
QUAESTIO VIII.	479
ART. XVIII. Utrum in inferno sit tantum poena ignis, vel etiam poena aquae.	479
QUAESTIO IX.	480
ART. XIX. Utrum beatitudo sanctorum praecipue consistat in intellectu.	480
ART. XX. Utrum beati in gloria prius ferantur ad contemplandam Christi Divinitatem quam ejus humanitatem.	482

## QUODLIBETUM NONUM.

QUAESTIO I.	484
ART. I. Utrum Deus possit facere infinita esse actus.	484
QUAESTIO II.	487
ART. II. Utrum in Christo sint plures hypostases.	487
ART. III. Utrum in Christo sit unum tantum esse.	491
ART. IV. Utrum in Christo sit tantum una filiatio.	493
QUAESTIO III.	495

ART. V. Utrum in Christo sint accidentia sine subjecto.	495
QUAESTIO IV.	497
ART. VI. Utrum Angelus sit compositus ex materia et forma in propria natura.	498
ART. VII. Utrum Angelus possit cognoscere simul res in Verbo et in propria natura.	501
ART. VIII. Utrum Angelus mereatur suam beatitudinem.	503
ART. IX. Utrum Angelus moveatur in instanti.	504
ART. X. Utrum Angeli possint agere in haec corpora inferiora.	507
QUAESTIO V.	509
ART. XI. Utrum anima vegetabilis et sensibilis educantur in esse per creationem.	509
ART. XII. Utrum imperare sit actus rationis.	511
QUAESTIO VI.	512
ART. XIII. Utrum caritas per suam essentiam augeatur.	512
QUAESTIO VII.	513
ART. XIV. Utrum Petrus negando Christum peccavit mortaliter.	513
ART. XV. Utrum habere plures praebendas sine cura animarum, absque dispensatione, sint peccatum mortale.	515
ART. XVI. Utrum omnes Sancti qui sunt per Ecclesiam canonizati, sint in gloria, vel aliqui eorum in inferno.	518

## QUODLIBETUM DECIMUM.

QUAESTIO I.	520
ART. I. Utrum unitas aliquid positivo dicat in divinis, et non rationem tantum.	520
ART. II. Utrum Christus sit descendurus ad iudicium in terram.	522
ART. III. Utrum species vini, quae remanet in sacramento altaris post consecrationem, alii liquori commisceri possit.	523
QUAESTIO II.	526
ART. IV. Utrum duratio Angeli habeat prius et posterius.	526
QUAESTIO III.	528
ART. V. Utrum anima sit suae potentiae.	529
ART. VI. Utrum anima rationalis sit incorruptibilis.	529
QUAESTIO IV.	533
ART. VII. Utrum anima quidquid intelligit, intelligat in prima veritate.	533
ART. VIII. Utrum anima separata possit habere actum sensitivarum potentiarum.	534
QUAESTIO V.	535
ART. IX. Utrum aliquis teneatur contrahere ut dote sustentet patrem, si aliter non possit.	536
ART. X. Utrum religiosus qui emisit votum obedientiae, teneatur in omnibus praelato obedire, etiam in indifferentibus.	537
ART. XI. Utrum post votum simplex castitatis aliquis matrimonium contrahens, nec reddere debitum nec exigere possit.	538
QUAESTIO VI.	540
ART. XII. Utrum qui honorat divitem propter divitias, peccet.	540
ART. XIII. Utrum aliquis peccet infamiam non repellendo.	541
ART. XIV. Utrum uti pretiosis vestibus semper sit peccatum.	542
QUAESTIO VII.	543
ART. XV. Utrum haereticis sit communicandum.	544
ART. XVI. Utrum haeretici redeuntes ad Ecclesiam sint recipiendi.	545
QUAESTIO VIII.	546
ART. XVII. Utrum aliquis intellectus creatus possit videre Deum per essentiam.	546

## QUODLIBETUM UNDECIMUM.

QUAESTIO I.	548
ART. I. Utrum solius Dei sit proprium esse ubique . . . . .	548
QUAESTIO II.	550
ART. II. Utrum Deus cognoscat malum per bonum. . . . .	550
QUAESTIO III.	552
ART. III. Utrum praedestinatio imponat necessitatem. . . . .	552
QUAESTIO IV.	554
ART. IV. Utrum motus Angelis sit in instanti. . . . .	554
QUAESTIO V.	556
ART. V. Utrum sint ejusdem substantiae anima sensitiva et intellectiva. . . . .	556
QUAESTIO VI.	558
ART. VI. Utrum corpus resurgat idem numero. . . . .	558
QUAESTIO VII.	560
ART. VII. Utrum solus Episcopus debeat conferre sacramentum confirmationis, vel etiam alius. . . . .	560
QUAESTIO VIII.	562
ART. VIII. Utrum aliquis possit audire missam sacerdotis fornicarii, quin peccet mortaliter. . . . .	562
ART. IX. Utrum aliquis loquendo, comedendo, seu stando cum excommunicatis, peccet mortaliter. . . . .	563
QUAESTIO IX.	564
ART. X. Utrum maleficia impediunt matrimonium. . . . .	564
ART. XI. Utrum frigidity impediunt matrimonium. . . . .	565
QUAESTIO X.	566
ART. XII. Utrum debeat aliquis in publico vel in privato corrigere proximum vel fratrem suum. . . . .	566
ART. XIII. Utrum, si aliquis sciat peccatum proximi, peccet mortaliter referendo illud statim praelato suo. . . . .	567

## QUODLIBETUM DUODECIMUM.

QUAESTIO I.	570
ART. I. Utrum in Deo sit tantum unum esse. . . . .	570
QUAESTIO II.	571
ART. II. Utrum Deus possit facere contradictoria esse simul vera, et infinita esse simul acta. . . . .	571
QUAESTIO III.	572
ART. III. Utrum praedestinatio sit certa. . . . .	572
QUAESTIO IV.	573
ART. IV. Utrum omnia subsint fato. . . . .	573
QUAESTIO V.	574
ART. V. Utrum esse Angeli sit accidens ejus. . . . .	574
ART. VI. Utrum diabolus cognoscat cogitationes hominum. . . . .	575
QUAESTIO VI.	576
ART. VII. Utrum caelum vel mundus sit aeternus. . . . .	576
ART. VIII. Utrum caelum sit animatum. . . . .	576
QUAESTIO VII.	576
ART. IX. Utrum anima perficiat corpus immediate, vel mediante corporeitate. . . . .	577
ART. X. Utrum anima traducatur. . . . .	577
QUAESTIO VIII.	578

ART. XI. Utrum intellectus humanus cognoscat singularia. . . . .	578
QUAESTIO IX.	578
ART. XII. Utrum habitus scientiae acquisitae remaneant post vitam. . . . .	578
ART. XIII. Utrum verba humana habeant vim ad movendum bruta. . . . .	579
QUAESTIO X.	580
ART. XIV. Utrum aqua habeat virtutem ad emundationem. . . . .	580
QUAESTIO XI.	581
ART. XV. Utrum non habens curam animarum possit absolvere in foro confessionis. . . . .	581
ART. XVI. Utrum liceat in aliquo casu revelare confessionem. . . . .	581
ART. XVII. Utrum liceat appetere Episcopatum. . . . .	582
QUAESTIO XII.	582
ART. XVII. Utrum compaternitas causetur ex praebambulis ad sacramenta. . . . .	582
QUAESTIO XIII.	583
ART. XIX. Utrum una sit Ecclesia quae fuit in principio Apostolorum et quae modo est. . . . .	583
QUAESTIO XIV.	584
ART. XX. Utrum veritas sit fortior inter vinum et regem et mulierem. . . . .	584
ART. XXI. Utrum accipiens doctrinam alicujus experimenti sub juramento non communicandi teneatur servare juramentum. . . . .	585
QUAESTIO XV.	586
ART. XXII. Utrum virtutes morales sint connexae. . . . .	586
QUAESTIO XVI.	588
ART. XXIII. Utrum expulsi propter partes, possint expectare bona sua ab illis qui sunt in civitate manentes. . . . .	588
ART. XXIV. Utrum ille qui mala fide praescripsit teneatur ad restitutionem. . . . .	589
ART. XXV. Utrum ille qui rem alienam consumpsit teneatur ad restitutionem. . . . .	589
QUAESTIO XVII.	590
ART. XXVII. Utrum omnia quae doctores sancti dixerunt, sint a Spiritu sancto. . . . .	590
QUAESTIO XVIII.	591
ART. XXVII. Utrum aliquis possit praedicare propria auctoritate. . . . .	591
ART. XXVIII. Utrum aliquis prohibitus a principe saeculari debeat dimittere praedicationem. . . . .	592
ART. XXIX. Utrum liceat praedicatoribus recipere elemosinas ab amentibus. . . . .	593
QUAESTIO XIX.	593
ART. XXX. Utrum aliquis possit confessiones audire de indulgentia Papae sine voluntate proprii praelati. . . . .	593
QUAESTIO XX.	594
AART. XXXI. Utrum vicarius alicujus possit vices suas committere alteri. . . . .	595
QUAESTIO XXI.	595
ART. XXXII. Utrum peccatum originale traducatur per traductionem seminis. . . . .	595
QUAESTIO XXII.	596
ART. XXXIII. Utrum consensus in delectationem sit peccatum mortale. . . . .	596
ART. XXXIV. Utrum suspicio sit peccatum mortale. . . . .	596
ART. XXV. Utrum liceat uti sortibus. . . . .	597
ART. XXXVI. Utrum aliquis religiosus expelli debeat propter peccatum de religione. . . . .	598



